

Ker slovnice ne mislim posebej popisovati, naj povém le sploh, da ima v predgovoru nekoliko o Slovanih in Slovencih po Dobrovskitu in Kopitarju; I. brizinski spominek „Glagolite po nas redka slovesa“ v prvotni obliki, v metelčici in latinski prestavi; slovanske narečja po Dobrovskega razredbi; kranjsko slovstvo ob kratkem, kranjske slovnice bolj na tanko, ter vzrok knjigi sami in nje obliki. V slovnici razlaga najprej čerke in njih glasove, kako se strinjajo in spreminjajo, ter naglašujejo. Prav dober in koristen je nauk, kako se besede skladajo, po prvotnih glasnikih in zlogih v treh redovih, kar namestuje nekaki slovar, kako se obrazijo po končnicah in sestavljajo po predlogih. Umetno je oblikoslovje ali nauk, kako se sklanjajo in spregajo besede, in skladnja z mnogoterimi zgledi. Po tem kaže, kako naj se prav slovenijo nemški izreki in pregovori, ima nekoliko slovenskih, in naposled nekatere Ezo-pove basni.

Ker je bila slovnica ta že poprej napovedana, se vé, da so je težko pričakovali iskreni pisatelji slovenski in slovanski, in res mikavno je brati, kako so jo sprejeli ter presojevali na pr. Slomšek, Jarnik, vzlasti Dobrovský, Kopitar, Šafařík in drugi slovanski veljaki.

Šolsko obzorje.

Iz Zagreba. Čedalje bolj se pokazuje, da so blizo važni trenutki hrvaškemu učiteljstvu, kjer bo namreč šlo za čast in slavo splošnega učiteljstva. Posamesni odbori so neprenehoma v delu; ni skoraj dneva, da bi se za splošni prvi hrvaški učiteljski zbor kaj ne storilo. Centralni odbor je izdal te dni hrvaškemu učiteljstvu razglas, v katerem namreč celoskupno učiteljstvo vabi, da premišljuje o vprašanjih, za ktera hoče, da pridejo v obravnavo. Taka vprašanja si more sleherni sam postaviti, pa tudi celi učiteljski zbori posamesnih šol, mest ali okrajev. Kdorkoli kakšno vprašanje postavi, bo pri zboru ob enem poročevalec o dotičnem vprašanju. Brž ko obravnavna vprašanja dospejo centralnemu odboru, se bo koj sestavil začasni program, ker glavni program se bo še le v predseji učiteljskega zbora odločil. Imena dotičnih govornikov na tem zboru se poprej nikomur ne bodo naznanjala, dokler se namreč zborovati ne bo začelo, a to zavoljo tega ne, da se nihče morebiti po kakšnem „baubau-u“ od svojih naprednih misli ne bi dal odvrniti. Centralni odbor tudi dostavlja v tem svojem proglassu to, kar nam se posebno važno dozdeva: „Splošni hrvaški učiteljski zbor mora biti na splošnem stanovišču, na skrajnem vrhu pedagogijske naloge; zavolj tega je potrebno, da nikakoršnih oseb nima pred očmi. Naš zbor ustanovil bo le poglavitna načela, ki so razsvetljena s znanostjo in skušnjo, na kterih se šola in odgoja more razvijati. Sklepi tega zbora imajo biti rezultati zrelega in vsestranskega pedagogijskega znanja in skušnje, a imajo biti našemu narodu kazalec in voditelj pri snovanju in ravanju

njegovih šol⁴. Hrvaško učiteljstvo zglašča se od vseh strani z največo pripravnostjo za ta zbor; vidi se, da mu je kaj takega neobhodno bilo potreba. Tudi razstavin odbor prijel se je z vso resnobo svojega dela. V svoj program, kterega sem vam tudi v slovenskej prestavi poslal, postavil je na prvo mesto „zabavišča“ (Kiudergärten). Zabavišča, mislim, da so sploh pri nas na jugu učiteljskemu svetu „terra incognita“, pa će bo odboru po sreči šlo, da v svojej razstavi v pravej podobi pokaže to pedagogijsko novost, bo pač s tem postavljena klica v hrvaško šolsko zemljišče. Tudi je odbor sklenil, pridobiti za razstavo zbirko otročjih igralnih pesmic in povestic; saj so one glavna podlaga tacim zavodom. — Dalje je odločeno, da se pri tej razstavi pokupavajo za najboljši priznani učivni pomočki, ter se s posebno vredjeno lotrijo izigrajo. Ta lotrija, za katero je že odpotovala prošnja ogerskemu financalnemu ministerstvu, bo imela 10.000 sreček, po 1 gold. Dobitkov bo imela vsaka serija najmanj 5, a vse serije skupaj (kterih je 100) bojo dale 500 dobitkov. Največi dobitek bo stvar v vrednosti 150, a najmanji v vrednosti 5 goldinarjev. Igralo se bo 26. avgusta v Zagrebu pod nadzorom dotične gosposke. Kar ostane čistega denarja, se bo porabilo v korist „učiteljskej zadrugi“, ali se bo pa obrnilo za osnivanje novega pedagogijsko literarnega društva, za katero je pri nas tudi vse navdušeno. Vidite torej, da je to velikanski korak k velikemu početju, vreden, da sodelujejo pri tem tudi slovenski učitelji, kateri se lahko za potovanje k svojim sosedom v počitnicah kak krajcarček prihranijo.

Ravno ko ta dopis dogotovljam, pozvedam, da je hrvaška vlada 2000 goldinarjev iz deželne blagajne odločila za zborove stroške. Živila! *)

Lj. T.

Iz Poloma. (Čertice o prvem nauku.) Ker je početni nauk podlaga vsemu daljnemu šolskemu izobraževanju, zato je ta nauk neizreceno imeniten in važen, ter ima tehtni in vedni vpljiv na napredek šole. Dobra podlaga, dobro tudi poslopje; na slabo podlago pa se ne more terdno in zanesljivo zidati. Taka je tudi s šolskim podučevanjem. Le tam, kjer se mladež koj iz početka skerbno, temeljito in tako podučuje, da deca iz šole gredé ne pozabi tega, kar se je učila, le tam, kjer se je mladina, preden se je začela podučevati, skerbno, po metodičnih vodilih pripravljala za nauk — se potem lahko s pridom in stalno podučuje. Iz tega razvidimo imenitnost početnega nauka. Učitelj, ki podučuje pervence, je podoben onemu, ki koplje in pripravlja podlago velikemu poslopju. Ta, ki koplje za podlago prihodnjemu poslopju, je vedno pazljiv, da je podlaga terdna in zanesljiva. Tudi učitelj, ki podučuje pervence, naj bo vedno pazljiv, ter naj skerbí, da položi dobro podlago prihodnjemu šolskemu podučevanju.

V spisu: „Učitelj in kmet“ **) smo primirjali tega, ki podučuje mladino, onemu, ki seje dobro seme v dobro in rodovitno zemljo.

Kmet, preden seje seme, popred njivo dobro pripravi vedé, da brez tega bi bil njegov trud zastonj. Tudi učitelj, preden seje seme nauka v mladinska serca, mora mladino dobro za nauk pripraviti, in kdor to opusti, je podoben onemu, ki zida hišo na pesek.

*) Da ne bodete v ničemur imeli napénega poročila, popravljam svoj zadnji dopis, kar se odborov tiče, tako: prvosednikov namestnik v centralnem odboru je g. Sk. Fabković, učitelj pripravništva, a tajnika sta dva: gg. Gall in Mařík; v razstavinem odboru je pa tajnik g. Lj. Tomšić.

**) Cf. „Tovaraša“ 1868!

Ko kmet njivo preorje, dobro pognoji, ko skerbno pobere z nje vse kamenje, še le potem izroči seme zemlji. Tudi mladina se mora na nauk dobro pripraviti. Um naj se bistri, oko, uho in jezik otroški naj se skerbno pripravlja za nauk, kajti ravno ti počutki (vid, sluh, govorica) imajo naj večji vpljiv na izobraženje otrokovo. Čem bolj se je mladina pripravljala za nauk, tem vspešneje se more potem podučevati, kajti na dobro podlago se lahko zida.

Kedar je torej mladina zmožna, da reči pazno ogleduje; kedar je mladina vstani to, kar je videla, tudi premišljevati, ter umeje ločiti posamesne dele na reči, ki jej jo kažeš; kedar je mladina toliko izurjena v govorjenji, da ti more lepo pravilno odgovarjati na tvoja vprašanja: takrat še le pričenjaj z navadnimi šolskimi predmeti.

Učitelj, ki je mladino dobro seznanil s kazalnimi naukom; ki si prizadeva, da vse bolj nerazumljive reči vedno počituje mladini, tak učitelj si je gotovo prav dobro podlago postavil za daljno šolsko izobraževanje. Kdor pa je morda tu in tam zanemarjal toliko imenitni kazalni nauk, bo pa potem sam britko skušal resnico reka, ki pravi:

„Nauk brez kazalnega poduka,
Je zares prava šolska muka“.

Kako naj se pripravlja mladina za nauk, to nam prav dobro popisuje knjiga „Die Unterklasse“, in učitelj, ki se ravna po tem navodu, gotovo ne bode zgrešil pri podučevanju prave poti.

Ker je tedaj početni nauk toliko imeniten in podlaga vsemu daljnemu izobraževanju mladine, zato bi bilo šoli gotovo na veliko korist, ako bi se postavljali v spodnje razrede marljivi, skušeni in čvrsti učitelji. Pri pervencih se pokaže pravi šolski mož. In če bodo v spodnjih razredih dobri učitelji, bodo potem tudi v višjih razredih bolj s pridom izverševali svojo nalogo.

Milostav.

Iz Ljubljane. Čul sem ne dolgo nekega učitelja modrijana, ki je djal: „Vaše učiteljsko društvo nima niti inteligencije, niti kapitala, kaj si zidate tedaj gradove v oblake?“ Ravno te besede me spodbadajo, da odgovorim besedico na to. Res je, da učitelji nimamo niti kapitala, niti inteligencije take, kakoršne hoče marsikdo med nami, a mi čutimo v sebi svest, da koristimo človeštvu več, kakor kapital in inteligencija — in ravno ta lepa naméra našega stana stoji na verhu vseh drugih namer v raznih stanovih. Poklic učiteljev je v naravnih očeh res pravo terpinstvo in bi rekel zatajevanje, kakoršno je znano le pri samotarcih v naj ojstrejšem redu; vendar, ako učiteljev poklic pogledamo z drugimi očnicami t. j. z duhom, vidimo, da je med prvimi vzvišenimi stanovi na zemlji. In le to tedaj — ta misel, da je učitelj prvi, ki daje podlago boljšemu človeštvu — ta misel — ta svest, posebno ako je združena z zvestim spolnovanjem vsestranskih važnih učiteljevih dolžnosti, daje učitelju vrednost, ktera se z nobeno drugo ne more primerjavati. Ako učitelj prav spozná visoko vrednost svojega poklica — mu to spoznanje je edino, kar ga more tolažiti v tolikih težavah, grenkih skušnjah in v nemirnih skerbeh. Kaj, dragi bratje, družiti nas v društvo — ali ne vedno natančneja zavest svojega poklica! Ali si tisti učitelj zaveda svojega poklica kot ljudski učitelj, ki se s svojimi ne brati in se s tem odteguje tudi ljudski šoli, ktera je vstvarjena za vsakdanje življenje, ne pa za tvornico in predilnico netečne šege ali modernosti!

Začetni učitelj ima včasí sleer dobro voljo, da bi bil rad dober učitelj t. j., da bi delal na prid splošni človeški odgoji pa tudi v ožjem pomenu za blagor svojega naroda; toda kmali mu to dobro voljo skalí marsikaka neprevidena težava, ter v svojem dobrem namenu omahuje in je v šoli včasí boljši, včasí slabši delavec, včasí pa komaj po tlačansko opravlja svoje delo. Kedar pa mlad učitelj pride v lepem napredku tako daleč, da ljudsko šolo in njeno naméro spoznava od prave strani, in o tem tudi svoj lepi stan, najde prekrasno cvetico, ki se zove ljubezen in do poklica, in to je njegova inteligencija in kapital. J.

— Vojaško ministerstvo je izreklo, da so učitelji s pripravniškim spričalom oproščeni vojaške službe.

— Danes smo k pogrebu spremljali preč. g. Jan. Kerstn. Novaka, nekdanjega škof. šolskega nadzornika. V blagem spominu bode vsem kranjskim učiteljem.

— Svetli cesar so „Slov. Matici“ darovali 500 gold. To društvo dobilo je tudi privoljenje za napravo lastne tiskarnice.

— G. A. Zamejic, profesor bogoslovja, je izvoljen za uda v odbor za učiteljsko spraševanje iz kerščanskega nauka.

— Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam. Plačali so g. g.: Kušlan Lovrenc iz Slavine 5 gl. za l. 1871. (tedaj 1 gl. premalo po §. 8. dr. pr.); Jevnikar Bernard iz Žužemberka 6 gl. za l. 1871.; Arko Matija iz Senožec na račun 1 gl.; Ukmar Jakob iz Mošenj za l. 1868., 1869. in 1870. po 4 gl. = 12 gl.; Kaligar Janez iz Šmarjete na Dolenskem, Raktelj Jože iz Ribnice po 6 gl. za l. 1871.; Lavrič France iz Šent-Kocijana pri Dobravi na račun 10 gl.

Učiteljsko društvo za Kranjsko. Pristopili so g. g.: dr. Etbin Costa, ud c. k. dež. šolskega svetovalstva itd. z 1 gl. vstopnine in 2 gl. letnine za l. 1871. = 3 gl.; Anton Ozimek, učitelj v Sorici z 1 gl. vpisnine; Simon Punčah, učitelj v Blokah z 1 gl. vpisnine. Plačala sta gg.: France Cerar iz Blagovice za l. 1870. in 1871. po 1 gl. = 2 gl. in Josip Levičnik 1 gl. za l. 1871.

Službe pomočnih učiteljev.

Za potrebno pomoč okrajnim šolskim nadzornikom na Štajerskem pri podučevanju v njihovih šolah se oddajajo službe pomočnih učiteljev z letno plačo 300 in 360 gold. Prosilci naj svoje prošnje s potrebnimi spričali pošiljajo po svoji gosposki c. k. deželnemu šolskemu svetovalstvu na Štajerskem v Gradec do 20. t. m.

Razpis učiteljskih služeb.

Po prostovoljni odpovedi dosedanjega učitelja je izpraznjena učiteljeva služba v enorazredni ljudski šoli z nemškim učnim jezikom v Polomu, s katero je združena tudi orglarjeva služba. Ta služba bode se oddala začasno in se zavoljo tega razpisuje do 24. t. m.

C. k. okrajni šolski svet v Kočevji 5. aprila 1871.

Izpraznjena je učiteljeva služba v 4razredni ljudski šoli v Ipavi s 315 gl. letne plače in s stanovanjem. Prošnje za njo naj se oddajajo do 23. t. m. pri

okrajnem šolskem svetu v Postojni.

Listnica. G. J. K. pri sv. Marjeti: Vsi listi l. 1871. se še dobivajo. — G. I. Zarniku: Zavoljo tesnega prostora „Tov.“ ne more ponatisniti Vašega „Poslovila“.